



Vlaams
Parlement

stuk **1690** (2011-2012) – Nr. 2
ingediend op 4 februari 2013 (2012-2013)

Nota van de Vlaamse Regering

Conceptnota betreffende mediawijsheid

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door mevrouw Sabine Poleyn en de heer Bart Tommelein

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:

de heer Paul Delva, mevrouw Els Kindt, de heren Johan Verstreken, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Chris Janssens, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Jo De Ro;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck, de heer Marius Meremans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

de dames Vera Jans, Tinne Rombouts, de heer Johan Sauwens, mevrouw Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Jan Penris, Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Jan Roegiers;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Stukken in het dossier:

1690 (2011-2012) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

1. Toelichting van de conceptnota betreffende mediawijsheid door mevrouw Ingrid Lieten en de heer Pascal Smet	4
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	11
3. Antwoorden van de ministers Lieten en Smet op de gestelde vragen	16
Gebruikte afkortingen	19

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media organiseerde op 22 januari 2013 een gedachtewisseling over de ‘Nota van de Vlaamse Regering. Conceptnota betreffende mediawijsheid’.

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen nam deel aan deze gedachtewisseling.

Mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding en de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel lichtten deze conceptnota gezamenlijk toe.

1. Toelichting van de conceptnota betreffende mediawijsheid door mevrouw Ingrid Lieten en de heer Pascal Smet

Mevrouw *Ingrid Lieten* stelt dat de conceptnota belangrijk is omdat 91,4% van de Vlamingen een internetverbinding heeft en 65,8% van de computergebruikers dagelijks surft of informatie zoekt op het internet. Meer dan de helft van de jongeren heeft een YouTube account, 80% logt dagelijks in op Facebook en 62% sms’t wekelijks over bijvoorbeeld huiswerk. De snelle evolutie in de media zal leiden tot veranderingen. Deze evolutie versnelt voortdurend, zowel technologisch als in het mediagebruik. Media zijn positief voor de mensen. Men moet er voor zorgen dat de mensen er het maximale uithalen voor hun zelfontplooiing en geluk. Vlaanderen wil er voor zorgen dat iedereen media kan gebruiken. De media-instrumenten spelen een rol in het gezin, het onderwijs en de vrije tijd. Ze bepalen onze blik op de werkelijkheid. De media zijn alomtegenwoordig en bepalen ook of men mee is met de evoluties in de samenleving. Ze hebben een impact op het gevoel van geborgenheid. De media spelen een rol in de sociale inclusie.

Met deze uitdagingen in het achterhoofd is het logisch dat omgaan met verschillende media voor de overheid een belangrijk beleidsthema is. Het werd gevat onder de noemer mediawijsheid. De overheid heeft een medeverantwoordelijkheid om ertoe bij te dragen dat mensen wijs kunnen omgaan met de verschillende media. Wijs in de betekenis van vaardig, bewust, creatief en kritisch.

Vermits digitale ontwikkelingen ingrijpend en snel plaatsvinden, blijft het beleid ook de verantwoordelijkheid dragen voor die burgers die zich aan de verkeerde kant van de digitale kloof bevinden.

Mediawijsheid situeert zich op het snijvlak van verschillende beleidsdomeinen, onder meer Armoedebestrijding, Media en Onderwijs. Met de conceptnota wil de Vlaamse Regering een krachtige impuls geven aan de verdere uitbouw van acties en dit op een gecoördineerde en geïntegreerde manier. De nota geeft ook de visie weer op de omgang met media, de verwachtingen ten aanzien van de verschillende actoren en de krachtlijnen van het mediawijsheidsbeleid.

Minister Lieten benadrukt dat de nota een dynamisch document is dat men regelmatig zal moeten actualiseren. Nieuwe inzichten vanuit de praktijk en uit wetenschappelijk onderzoek moeten ertoe bijdragen dat de beleidsacties zo nauw mogelijk aansluiten bij de realiteit waarin mediagebruikers zich bevinden. Tegelijkertijd vormt deze nota een uitnodiging aan andere betrokken ministers om in samenwerking verder in te zoomen op dit onderwerp.

Het mediawijsheidsthema staat al even op de Vlaamse beleidsagenda. In het regeerakkoord komt het onder de titel ‘Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden aan

bod'. Het thema mediageletterdheid kwam ook terug in de beleidsnota Media (*Parl. St. VI.Parl. 2009-10, nr. 209/1*) en de verschillende beleidsbrieven Media (*Parl. St. VI.Parl. 2010-11, nr. 773/1, Parl. St. VI.Parl. 2011-12, nr. 1330/1 en Parl. St. VI.Parl. 2012-13, nr. 1764/1*).

In verschillende actieplannen werden door de Vlaamse Regering engagementen aangegaan, onder meer in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014 (*Parl. St. VI.Parl. 2009-10, nr. 637/1*). Rond beeldvorming en mediawijsheid, rond de digitale kloof zijn er een aantal acties. Er is het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 (*Parl. St. VI.Parl. 2010-11, nr. 976/1*), het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2010-2014 (*Parl. St. VI.Parl. 2010-11, nr. 686/1*) en het doelstellingenkader Gelijke Kansen.

De Vlaamse Jeugdraad bracht reeds enkele adviezen uit betreffende mediawijsheid en op 10 september 2009 formuleerde de SARC een advies. Er volgde nog een advies van de Vlor, de SARC en de Vlaamse Jeugdraad na de oplevering van de conceptnota. Ook op Europees niveau leeft het thema sterk. Onder meer de Digitale Agenda voor Europa – één van de speerpuntinitiatieven van de Europa2020-strategie – besteedt er aandacht aan.

Mediawijsheid is een containerbegrip. In de nota hanteert men als definitie dat mediawijsheid het geheel van kennis, vaardigheden en attitudes is waarmee burgers zich bewust en kritisch kunnen bewegen in een complexe, veranderende en gemediatiseerde wereld. Het is het vermogen tot een actief en creatief mediagebruik dat gericht is op maatschappelijke participatie.

Minister Lieten benadrukt dat het bij mediawijsheid niet enkel gaat om praktische vaardigheden. ICT-vaardigheden, leesvaardigheid, vlotte omgang met en het creatief gebruiken van verschillende media vormen de basis. Mediawijsheid betekent ook inzicht in de mechanismen van commerciële communicatie en de media-industrie, de vaardigheid om kritisch met informatie om te gaan, strategische vaardigheden, en verantwoord en veilig mediagebruik.

Mediawijsheid heeft betrekking op alle vormen van media, zowel de nieuwe als traditionele. Dit houdt onder meer in dat mediawijsheid evolueert naargelang er nieuwe media worden ontwikkeld. Mediawijsheid is geen competentie die men eenmalig kan verwerven, maar is onderdeel van levenslang leren.

Cruciaal is dat men uitgaat van een benadering die niet vertrekt vanuit angst en verbieden, maar vanuit een empowerende visie waarin men media gebruikt om zichzelf uit te drukken. Er wordt gestreefd naar een evenwicht tussen emanciperen en beschermen.

Ook multi-stakeholder-governance is een belangrijke pijler van het beleid. Een doeltreffend beleid rond mediawijsheid veronderstelt een samenwerking tussen de verschillende overheden maar ook tussen de actoren, de aanbieders, de gebruikers en de private en publieke sector.

De minister hecht veel waarde aan een genuanceerde en niet stereotyperende beeldvorming. Het internet, de kranten, de radio en de televisie berichten op hun eigen manier, mede beïnvloed door hun eigen denkkaders en achtergronden. Door hun manier van rapporteren beïnvloeden de media de beeldvorming van de mensen. Mediamakers zijn zich zelf niet altijd bewust van de impact hiervan of hebben niet de nodige instrumenten om bepaalde mechanismen te doorbreken. Mediagebruikers en mediamakers hebben er belang bij om een ongenueanceerde beeldvorming te herkennen en ermee om te gaan.

Daarnaast stelt minister Lieten een gebrek aan coördinatie vast. Er zijn veel initiatieven, maar ze moeten op elkaar afgestemd worden. Men moet komen tot een meer systema-

tische uitwisseling van kennis, advies, informatie en methodieken. Het Kenniscentrum Mediawijsheid zal hierin een belangrijke rol spelen.

Op beleidsniveau is er momenteel weinig tot geen structurele afstemming tussen de betrokken beleidsdomeinen. Er is nood aan een coherente aanpak en een verdere professionalisering. Men wil inzetten op de verankering van mediawijsheid in het protocol tussen CJSJ en Onderwijs.

De meeste initiatieven functioneren op basis van een korte termijn projectfinanciering. Dat bemoeilijkt het uitzetten van een langetermijnvisie. Soms kan de ondersteuning van kortlopende projecten interessant zijn, maar zaken die goed werken moet men proberen structureel te verankeren. De stimuleringsregeling betreffende mediawijsheidsprojecten koos bewust voor een tweejarige financiering.

Op het gebied van het onderzoek zijn er nog enkele aan te pakken knelpunten. Heel wat informatie is niet overzichtelijk en niet toegankelijk ontsloten en bijgevolg onbruikbaar voor verder onderzoek of ondersteuning. Wegens de snelle technologische en maatschappelijke veranderingen is het onderzoekswerk nooit af of volledig. Daarom wordt ook in het kader van het Steunpunt Media ingezet op het onderzoek over mediawijsheid. Het is bijvoorbeeld niet eenvoudig om een goed zicht te krijgen op het werkveld. Welke organisaties en initiatieven houden zich bezig met mediawijsheid? Voor welke doelgroepen werken ze? Welke effecten genereren ze? Er werd al een eerste oefening gemaakt onder de vorm van een veldbeschrijving. De vervolgoopdracht is ondergebracht bij het Kenniscentrum Mediawijsheid.

De heer *Pascal Smet*, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel deelt mee dat er in het beleidsdomein Onderwijs drie knelpunten zijn.

Het eerste knelpunt heeft betrekking op de infrastructuur. Heel wat scholen hebben al een zekere ouderdom en werden gebouwd toen informatica nog niet bestond. Er zijn infrastructuurnoden op vier domeinen.

Eerst is er de toegang tot digitale media. Er is nood aan een degelijke basisinfrastructuur in de vorm van computers met een snelle internettoegang en dvd-apparatuur. Verder is er het domein van de beschikbaarheid van kwaliteitsvolle inhoud in de vorm van toegang tot beeldbanken en nieuwsdatabanken. De beeldgeletterdheid moet hier ook meegenomen worden en dit ontbreekt nog. Ten derde is er voor het zelf maken van beeldmateriaal nood aan digitale camera's. Er is ook een aanbod aan beeld- en videobewerkingsprogramma's en de vraag rijst welke men moet nemen. Tot slot zijn er de noden op het vlak van de beschikbaarheid van en de toegang tot kwaliteitsvol leermateriaal. Er is het platform INgeBEELD en KlasCement, maar er zou op dit vlak nog veel meer kunnen gebeuren, bijvoorbeeld een passende ontsluiting van het VRT-archief. Er is de problematiek van de open source software en van de strategie die door scholen moet worden ontwikkeld, omdat leerlingen over heel wat toestellen beschikken zoals smartphones of gsm's met ingebouwde camera. Ook bij het gebruik van eigen materiaal zal men keuzes moeten maken. Vervolgens begint de discussie over de degelijke toegang tot infrastructuur en het niet doorschuiven van kost naar de ouders. Dit is een belangrijk punt dat moet worden bewaakt.

Een tweede knelpunt is de rol van de leraar. Er is hier nood aan ondersteuning. Het blijkt dat leerkrachten zich vaak niet vaardig genoeg voelen om met digitale media aan de slag te gaan. Een rapport uit 2009 stelt duidelijk dat er behoefte is aan nascholing. Van bij het begin van de legislatuur heeft minister Smet ingezet op games. Eind januari 2013 zal hij deelnemen aan het World Education Forum in Londen waar niet alleen onderwijsministers, maar ook technologische firma's aanwezig zijn. Zij gaan zich buigen over strategische vragen zoals de toekomstige organisatie van het onderwijs en de aanpak van het lesmateriaal. Van een volwaardige integratie is nog lang geen sprake. Het inzetten van games

is afhankelijk van de leerkrachten. Er is het voorbeeld van het PING, poverty is not a game, dat ontwikkeld werd samen met de KBS. Alle scholen kregen dit ter beschikking, maar weinig scholen hebben daarvan gebruik gemaakt. Nochtans is de beste manier om kinderen inzicht te geven, om kennis over te dragen, door ze zelf in situaties te plaatsen. De educatieve serious game is daar een heel goed middel voor. Schools specifieke kenmerken zoals het ICT-beleid, de ICT-infrastructuur, het net en de ligging blijken van weinig belang te zijn bij de beslissing om al of niet met games in de klas te werken. De leraarge-richte ondersteuning is doorslaggevend.

Het derde knelpunt is de kloof tussen thuis- en schoolgebruik. Uit onderzoek blijkt dat alle leerlingen vertrouwd zijn met computers en deze actief gebruiken. Het thuisgebruik ligt meestal erg hoog, maar er is geen enkele relatie tussen de mate van het doorgaans hoog ICT-gebruik thuis en het doorgaans laag ICT-gebruik op school. Er is geen impact van het ICT-gebruik op school op de schoolresultaten, maar er is wel impact van het thuisgebruik. Met andere woorden, leerlingen die thuis vaak ICT gebruiken halen betere schoolresultaten. Nochtans worden de mediavaardigheden van de jeugd vaak overschat. Deze blijven meestal beperkt tot een eerder intuïtief gebruik, in de eerste plaats resulterend in praktische skills gericht op entertainment en ontspanning. Van een dieper inzicht in de mechanismen van verschillende media, en van een kritische blik erop, is eerder in beperkte mate sprake. Dat blijkt uit het EU Kids-Online onderzoek.

Kinderen en jongeren leren op een nieuwe manier waarin bewegende beelden meer centraal komen te staan. Dit staat haaks op de traditionele literaire cultuur die wordt gehanteerd op school. Er is een revolutie van de beelden op komst. De overdracht van kennis, vaardigheden en attitudes is volop aan het veranderen. Dat is op dit ogenblik een knelpunt. Kinderen en jongeren gaan te weinig kritisch om met de verschillende media, ook al kunnen ze er zich behoorlijk mee uitdrukken. Die leercontext is niet aanwezig, noch formeel, noch informeel. Veel kinderen nemen informatie van het internet aan als zijnde de waarheid. Men moet echter oppassen met mogelijk manipulatie van informatie op het internet.

Er zijn vier strategische doelstellingen.

Het creëren van een duurzaam en strategisch kader voor mediawijsheid is de eerste strategische doelstelling. Dat kader is belangrijk en kan naar de toekomst toe aangepast worden overeenkomstig de behoeften, nieuwe inzichten en technologische ontwikkelingen.

De tweede strategische doelstelling is het stimuleren en verhogen van competenties. Het gaat hier over de kennis, de vaardigheden en attitudes om op een kritische en efficiënte, maar ook op een verantwoorde en veilige manier, om te gaan met de diverse media.

Het creëren van een e-inclusieve samenleving is de derde strategische doelstelling. Het gaat over de digitale kloof tussen zij die de toegang en de vaardigheden hebben om met ICT om te gaan en zij die deze toegang en vaardigheden niet hebben. Er is hier nog veel werk.

De vierde strategische doelstelling is het creëren van een veilige en verantwoorde mediaomgeving. Er moeten zelfregulerende initiatieven komen en bevorderd worden. Er moet op sensibilisering worden ingezet. Er moet werk worden gemaakt van e-safety-initiatieven. Jaarlijks zal er een sensibiliseringscampagne plaatsvinden rond een specifiek thema betreffende veilig ICT-gebruik. Vorig jaar was dat een campagne gericht op ouders. Met Child Focus, de ouderkoepels en de Gezinsbond werden ouderavonden ingericht in de scholen. Dit jaar gaat de campagne over commerciële communicatie en beeldgeletterdheid. Dit is om jongeren en kinderen bewust te maken en hen een kritische visie te laten ontwikkelen. Deze campagne bouwt verder op het onderzoek rond reclamewijsheid. In 2014 is een campagne gepland over privacy en onlineidentiteit. Andere acties hebben

betrekking op het Pan-European Game Information leeftijdsclassificatiesysteem. Binnen Onderwijs wordt gewerkt aan een geïntegreerd e-safety systeem via het Europese e-safety Label programma.

Minister *Ingrid Lieten* heeft samen met minister Pascal Smet het initiatief genomen om in overleg met hun respectievelijke administraties telkens een ambtenaar aan het thema mediawijsheid toe te wijzen. Deze ambtenaren fungeren als aanspreekpunt binnen de overheid voor onder meer het Kenniscentrum Mediawijsheid en nemen initiatieven om het Kenniscentrum te betrekken in het beleidsvoorbereidend onderzoek. Er werd ook reeds gesproken over de intentie mediawijsheid te verankeren in het protocol tussen CJSJ en Onderwijs.

Op 1 januari 2013 is het Kenniscentrum Mediawijsheid opgestart. Het wordt ingericht door een consortium rond iMinds, het vroegere IBBT in Gent. Door met iMinds in zee te gaan, houdt het Kenniscentrum de vinger aan de pols van wat leeft in het onderzoek, het werkveld en de mediasector. iMinds is, als expertisecentrum van Vlaamse universiteiten rond media en ICT, een belangrijke speler in het innovatiebeleid. Dankzij de nauwe samenwerking met vele partners kan iMinds de opbouw en uitwisseling van theoretische en praktijkgerichte kennis stimuleren. Medewerkers uit het volwassenenonderwijs, de jeugdwerking, het werkveld e-inclusie en het onderzoek, vormen het hart van het Kenniscentrum en zullen de komende twee jaar initiatieven op gebied van vorming, kennisopbouw, communicatie en projectwerking starten en ondersteunen.

In het kader van het Kenniscentrum wordt een online platform opgestart waarop allerhande informatie, kennis, methodieken en goede praktijken gedeeld worden met het werkveld en het brede publiek. Dit platform zal operationeel zijn vanaf juni 2013.

Vanaf jaar één start het Kenniscentrum met drie projecten die beantwoorden aan een aantal directe noden uit het werkveld. Vooreerst gaat er een toolkit mediawijsheid komen waarin methodieken en goede praktijken voor begeleiders van kinderen en jongeren worden opgenomen. Er komt een toolkit voor jonge mediaprofessionals met speciale aandacht voor auteursrechten en er komt een educatief traject rond reclamewijsheid wat zal uitmonden in een testpakket voor het onderwijs. Elk project komt tot stand in samenwerking met diverse partners uit het onderwijs, de mediasector, het middenveld en de academische wereld.

Vanaf het tweede jaar zal het Kenniscentrum Mediawijsheid in samenwerking met iMinds een oproep organiseren voor bijkomende pilootprojecten die inspelen op actuele mediawijsheidsthema's, bijvoorbeeld cyberpesten. Er worden netwerkevenementen georganiseerd om creatieve en innovatieve projecten en ideeën te stimuleren en te ondersteunen.

Minister Lieten verwees al naar de stimuleringsregeling rond mediawijsheid. In 2012 was er een oproep voor het organiseren van projecten van verenigingen en organisaties uit het middenveld die initiatieven nemen rond mediawijsheid. Ook in de beheersovereenkomst met de VRT werd er aandacht aan mediawijsheid besteed. De VRT integreert het aanleren van mediawijsheidscompetenties in haar programmatie. De vooral jonge kijker of luisteraar wordt een kans geboden tot creatie en co-creatie. In het voorjaar van 2013 verwacht de minister van de VRT een gecoördineerd actieplan betreffende mediawijsheid. De VRT zet ook een structurele samenwerking op met het mediawijsheidsplatform INgeBEELD van het Departement Onderwijs.

'Kranten in de Klas' bestaat al langer. Het is een leesbevorderingsproject dat de kranten letterlijk in de klas brengt. Voor het schooljaar 2012-2013 is er de introductie van digitale kranten in de klas via de digitale kiosk GoPress. Naast de 11.832 papieren pakketten, zullen nu ook 20.000 digitale pakketten worden aangeboden. Via smartboard kan de krant

dan aan de hele klas getoond worden. Op die manier kunnen veel meer deelnemers worden bereikt en kunnen meer leerlingen en leerkrachten er ook mee werken.

Er is ook het project e-inclusie, mediawijsheid en armoede. Media spelen een belangrijke rol op het gebied van de beeldvorming over mensen in armoede. Tot ergernis van minister Lieten komt armoede meestal clichématig in beeld. Armoede heeft echter vele gezichten. Met het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen heeft de minister er op ingezet om tot een correctere beeldvorming van mensen in armoede te komen, en zo ook de mediavaardigheden van zowel mensen in armoede als van media-actoren te bevorderen. Dit heeft onder meer geleid tot regelmatig overleg tussen de mediasector en mensen in armoede, en een reeks vormingssessies. Er vloeiden ook tien richtlijnen voor een correcte beeldvorming over mensen in armoede uit voort. Momenteel is er ook een nieuw onderzoek op komst rond beeldvorming over jong ouderschap in de media.

De oprichting van een VIAA is een engagement uit het regeerakkoord. Vlaanderen wil door gerichte digitalisering en de creatie van digitale platformen en diensten zijn erfgoed, kennis en geschiedenis op een verstandige manier bewaren en ontsluiten. Gelijktijdig wordt dat materiaal beschikbaar gemaakt voor de meest diverse toepassingen en voor de kenniseconomie.

Vanwege de urgentie en de omvang van de taak wordt een speciaal samenwerkingsverband geïnstalleerd tussen de vzw Waalse Krook en iMinds. iMinds krijgt een eenmalige subsidie van 7,8 miljoen euro. Minister Lieten en mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur nemen de infrastructuurkosten voor hun rekening, elk voor 2 miljoen euro. Door goed overleg tussen het VIAA en het Departement Onderwijs kunnen de archieven een toegevoegde waarde zijn voor verschillende lesinhouden.

Eind 2012 werd het Gamefonds opgericht. Meer dan de helft van de Vlamingen is bezig met games en ze spreken hen op een positieve manier aan. Games hebben een enorme waarde in de leerdoelstellingen. Het fonds heeft tot doel om de creatie van games door Vlaamse gameontwikkelaars te stimuleren en financieel te ondersteunen. Een game ontwikkelen is een langdurig proces. Er kruipen heel wat mensuren in. Het beheer van het Gamefonds werd toevertrouwd aan het Vlaams Audiovisueel Fonds. Het Gamefonds zal games ondersteunen van diverse aard. Voor serious games gericht op het leerplichtonderwijs, is er een jaarbudget van maximaal 200.000 euro voorzien. Voor de andere serious games en entertainmentgames is er een jaarbudget van maximaal 550.000 euro. In 2012 werd er voor de eerste keer steun toegekend aan dertien projecten die nu in volle ontwikkeling zijn.

Minister *Pascal Smet* vermeldt aansluitend dat er twee games in ontwikkeling zijn. Eén daarvan gaat over de pestproblematiek. Het wordt ontwikkeld door de Hogeschool West-Vlaanderen in het kader van een preventiebeleid tegen pesten en antisociaal gedrag op school. Uit een evaluatie blijkt dat het game veel potentieel heeft, maar beter ingebed moet worden in een breder ondersteuningstraject. Daarom wordt extra lesmateriaal ontwikkeld om de scholen bij het gebruik van games te ondersteunen.

Een tweede game gaat over klasmanagement voor lerarenopleiding. Dit is één van de goedgekeurde projecten van het Innovatiefonds voor de Lerarenopleidingen. In maart 2013 wordt dit game opgeleverd. Het moet aspirant leraren ondersteunen bij het aankweken van vaardigheden met betrekking tot klasmanagement en orde in de klas. De uitvoerder is de Provinciale Hogeschool van Limburg.

Heel belangrijk is de verankering van beeldgeletterdheid in het onderwijscurriculum. Beeldgeletterdheid is het inzicht om de betekenis van beelden te doorgronden, de vaardigheid om zelf beelden te maken en de instelling om beelden kritisch te benaderen. Het

geïntegreerd aan bod komen van kennis, vaardigheden en attitudes maakt dat men van beeldgeletterdheid een competentie wil maken. Een meer structurele verankering in het curriculum dringt zich op. Er is ook nood aan een degelijke, structurele en centrale ondersteuningsstructuur waar leraren terecht kunnen voor advies, materiaal, praktijkvoorbeelden en informatie over alle aspecten van media-educatie en beeldgeletterdheid. Daarom is er de opdracht gegeven tot een proefproject beeldgeletterdheid met als finaliteit het aanpassen van het curriculum lager onderwijs over dit thema. Bij de hervorming van het secundair onderwijs wil de minister beeldgeletterdheid meenemen. Beeldgeletterdheid is belangrijk. Iedereen wordt door de beeldmakers gemanipuleerd. De manier waarop men in beeld wordt gebracht, heeft een grote impact op hoe men de werkelijkheid bekijkt. De keuze van foto's en beelden is niet neutraal. In het leerplicht-, maar ook in het volwassenenonderwijs, moet men leren hoe beelden geïnterpreteerd moeten worden.

Voor de ICT-vorming van volwassenen, laaggeletterden en kansarmen wil men een nieuw opleidingsprofiel ICT in basiseducatie. Dit nieuwe profiel geldt sinds 15 april 2012. Het doel is dat de cursist op het einde van de opleiding in die mate met ICT vertrouwd is, dat hij of zij zonder drempelvrees en op een veilige manier gebruik maakt van ICT en digitale media.

Met het Innovatiefonds voor de Lerarenopleidingen wil de Vlaamse Regering projecten financieren die de kwaliteit van de lerarenopleidingen ten goede komen door middel van innovatie. Er was een oproep in 2011 om een game te ontwikkelen over klasmanagement. Voor de oproep van 2012 werden twee projecten betreffende mediawijsheid goedgekeurd.

Men zal de ICT-monitor onderwijs uitbreiden met een luik media. Via de ICT-monitor worden vier indicatoren opgevolgd namelijk ICT-infrastructuur, ICT-gebruik, competenties en percepties over ICT- en mediagebruik. Met deze actie breidt men de ICT-monitor uit met een aantal vragen of indicatoren die de thematiek van mediawijsheid omvatten. Het doel is specifieke gegevens te verwerven over de vaardigheden en de percepties betreffende mediawijsheid en over de concrete aanpak en de eindtermen van mediawijsheid in het onderwijs. In 2012 werd de monitor afgenomen bij leraren, leerlingen en directies. De resultaten worden verwacht tegen september 2013.

In de educatieve portaalsite KlasCement werd de afgelopen tien jaar heel wat geld geïnvesteerd, met name in de digitale ondersteuning van leerkrachten en scholen via de vzw EduCentrum. Dit platform werd de laatste jaren systematisch uitgebreid. Het is niet langer een tijdelijk project. Men besliste om het in te bedden in de ondersteuning die al geboden werd door het ministerie van Onderwijs. Eind 2012 is er een juridisch akkoord gesloten met het Agentschap voor Onderwijscommunicatie, dat een onderdeel is van het Ministerie van Onderwijs en Vorming. Deze actie moet een platform uitbouwen waar les- en leer materiaal, kennis en ervaring tussen leraren beter worden gedeeld.

Het platform INgeBEELD is een open, digitale leeromgeving waarin leerlingen, studenten, leerkrachten en lectoren samen bouwen aan multimediale geletterdheid of mediawijsheid, aan de hand van relevante praktijkvoorbeelden. Het herwerkte platform werd op 15 november 2012 voorgesteld op de Media & Learningconferentie.

Er is het vormingsaanbod voor leraren via het Samenwerkingsverband Netgebonden Pedagogische Begeleidingsdiensten. Een tienduizendtal leraren hebben de afgelopen elf jaar specifieke ICT-vormingen gekregen in het kader van het project Regionale Expertisenetwerken Vlaanderen. Vanaf het schooljaar 2011-2012 worden de ICT-nascholingen voor leraren gefinancierd door de Vlaamse overheid. De ICT-vorming maakt integraal deel uit van een vakgerichte of themagerichte opleiding.

Zoals ook minister Lieten onderstreept, zal deze conceptnota in de toekomst moeten worden aangepast. Het is de eerste maal dat er een duidelijk kader wordt geboden rond mediawijsheid.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

De heer *Wim Wienen* is relatief tevreden met de conceptnota. Het onderwerp is al jaren opgenomen in het programma van zijn fractie. Intussen zijn er de sociale media bijgekomen en het is dan ook goed dat het onderwerp verbreed wordt. Zijn visie was meer gericht op het zelfstandig en kritisch beoordelen van de media. Een schijnbaar toevallig beeld kan subtiel en niet willekeurig gekozen zijn.

Hij betreurt wel dat de nota zo laat is gekomen en dat de bespreking ervan meermaals werd uitgesteld. Het onderwerp is een belangrijk aspect in de regeringsverklaring (*Parl.St.* VI.Parl. 2009, nr. 31/1) en ook in de beide beleidsnota's (*Parl.St.* VI.Parl 2009-10, nr. 202/1 en 209/1). Men zal de plannen nu pas in het laatste jaar van deze legislatuur uitrollen. Het is goed dat de Vlaamse Regering al initiatieven heeft genomen nog voor deze nota werd besproken. De heer Wienen verwijst onder meer naar het Gamefonds en het Kenniscentrum.

Er blijven een aantal problemen. Het is goed dat men in de nota vertrekt vanuit emancipatie. De nota geeft daarnaast – terecht – ook aandacht aan de bescherming van kinderen en jongeren. Men wil effectief inzetten op het bestrijden van potentieel schadelijke inhoud.

Als de heer Wienen naar de doelstellingen en acties van de departementen Media en Onderwijs kijkt, dan stelt hij vast dat het Departement Media verder staat. Dit is niet verrassend. Het grote probleem is de infrastructuur van de scholen. Dit geldt niet alleen voor de gebouwen. Als men dit project gaat uitrollen dan kan men de nodige competenties via de lerarenopleiding doorgeven. Het zal echter in de scholen vastlopen omdat daar de nodige middelen ontbreken om materiaal aan te schaffen. De vraag rijst of de nota rekening houdt met het huidige budget.

Hetzelfde geldt voor het horizontale beleid. In hoeverre zijn de collega-ministers mee in dit project en hebben ze daarvoor de nodige middelen? De nota is het beste van alle werelden, maar in hoeverre is het haalbaar?

Bij het installeren van educatieve spelen rijst de vraag hoe het aanbod ingang kan vinden in de scholen. Hij vreest dat men dan weer op het probleem van de infrastructuur botst.

De heer Wienen vindt de conceptnota positief en zal tevreden zijn als jongeren en volwassenen kunnen worden opgevoed tot kritische mediagebruikers die zich bewust zijn van de gevaren van de media. Hij vreest echter dat de opgesomde acties niet haalbaar zijn.

Voor de heer *Bart Tommelein* is het concept mediawijsheid van groot belang. Het afgelopen decennium werden er allerlei nieuwe producten, diensten, toestellen en platformen ontwikkeld. Het vergt inspanningen om mee te zijn. Het aanleren van de digitale skills, het ontwikkelen van voldoende vaardigheden en het opbouwen van specifieke attitudes zijn onontbeerlijk. Al die mediatoepassingen hebben een grote impact op onze manier van leven. De media zijn vandaag informatief, zorgen voor nieuwe sociale contacten en netwerken, bieden een platform om op eenvoudige manier visies en meningen te poneren en werken de democratisering in de hand. Ze zijn ook meer aanwezig op de werkvloer.

De heer Tommelein is tevreden dat mediawijsheid een beleidsthema is. De minister van Welzijn zou hier nauwer bij betrokken moeten worden, bijvoorbeeld voor cyberpesten. De nota biedt de mogelijkheid om het debat en de discussie erover te voeren. Dit debat moet worden voortgezet. De media veranderen snel. De discussie en de aanpassing van het

beleid zijn een permanente opdracht van al de overheden. De nota zelf bewijst dit. Deze is gebaseerd op gegevens en analyses die al enkele jaren oud zijn. Vijf jaar is onvoorstelbaar lang in de mediawereld. In 2008 werd er de Nederlandstalige versie van Facebook gelanceerd en waren er 150 miljoen gebruikers. Nu zijn er meer dan één miljard gebruikers.

De heer Tommelein betreurt dat men pas nu de nota kan bespreken die toch al in juni 2012 was ingediend. Hij verwijst naar het voorstel van resolutie, dat hij samen met mevrouw Vanderpoorten indiende in mei 2012, over de aandacht voor sociale media en sociale netwerksites in het onderwijs (*Parl. St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1622/1). Hij vreest dat dit voorstel van resolutie bij uitstel achterhaald zal zijn. Men verliest ook tijd om doeltreffend beleid te kunnen voeren. Deze resolutie zou samen met de conceptnota besproken moeten worden. Ze is aanvullend en complementair.

De spreker is akkoord met de basisdefinities die aan het begrip mediawijsheid gegeven zijn. Het gaat niet langer om praktische vaardigheden, maar ook om mediabewustzijn, inzicht en attitude. De stelling dat mediawijsheid betrekking moet hebben op alle media is terecht. Dit mag niet leiden tot een verwatering in de beleidsopties. Inzicht in commerciële communicatie op tv is totaal anders dan het posten van eigen inhoud op sociale media of het correct en kritisch lezen van een krant. Het aantal componenten van de thematiek is bijzonder groot. De uitdaging van het beleid is per onderdeel in doelgerichte acties te voorzien.

In de nota zijn er een aantal hiaten. Bijna 60% van de digitale mediagebruikers rekent men tot de gevorderde gebruikers, zonder dat men inzicht heeft in hun bewustzijn en mediabegrijpen. Men zou er toch in moeten slagen deze parameter te kunnen inschatten. Cijfers en studies spreken elkaar soms ook tegen. De heer Tommelein verwijst naar de stelling over veiligheid en risico. Enerzijds vermeldt de conceptnota dat het communiceren met nieuwe contacten zonder face-to-face-ontmoeting geen zeldzaamheid is. Anderzijds staat er ook dat de online contacten meestal gebeuren met mensen die gebruikers in het echt ontmoeten. Zo wordt het moeilijk om juiste en gestandaardiseerde aanbevelingen over mediawijsheid te formuleren.

De heer Tommelein wil alle studies en onderzoeksresultaten meer coördineren. Het Kenniscentrum voor Mediawijsheid heeft daar een belangrijke taak te vervullen. Het up-to-date houden van de informatie en het onderzoek, het bundelen ervan zijn belangrijke strategische en operationele doelstellingen. Het beleid mag niet alle aandacht daarop richten. De ministers moeten er voor zorgen dat ze het overzicht blijven bewaren. Twee ambtenaren, die hopelijk niet bijkomend moeten worden aangeworven, moeten dit realiseren. In hoeverre is dit in samenwerking met het Kenniscentrum? In hoeverre hebben zij een extra opdracht? Wie doet wat? Wat met de stimuleringsregeling voor de verschillende initiatieven? In hoeveel budget is er voorzien? Is dat hetzelfde budget waarover het centrum beslist? Wordt het centrum bij de selectie van de initiatieven betrokken? Indien niet, wie neemt dan die taak op zich?

In de nota wordt voorgesteld een nulmeting van het mediawijsheidsveld uit te voeren op basis waarvan een systeem kan worden ontworpen waarmee het veld permanent moet worden geïnventariseerd. De heer Tommelein mist hier een duidelijke timing. Wie zal dit systeem opzetten en wanneer is het operationeel? Of is het dat misschien al?

De kerntaak bestaat uit het stimuleren en verhogen van de competenties. Er wordt vermeld dat dit niet alleen de verantwoordelijkheid is van de Vlaamse overheid. Dit is terecht. Ook de verschillende actoren en stakeholders moeten deze rol op zich nemen. Er wordt ook op de verantwoordelijkheid van de lokale overheden gewezen. Als schepen van Digitalisering in Oostende treedt de heer Tommelein dit standpunt bij. In de nota ontbreekt de wijze waarop de Vlaamse overheid in debat en overleg wil treden met het lokale niveau

zonder de planlasten voor de lokale besturen te verhogen. Wie zal dit opstarten en hoe gaat dit gebeuren?

Voor Open Vld moet de corebusiness liggen op de verankering binnen het onderwijscurriculum. De VRT en de andere mediaspelers moeten hun rol vervullen. Jongerenacties kunnen interessant zijn. De meest directe manier om competenties te verhogen zal toch via het onderwijs moeten gebeuren. Hier zal aandacht moeten gaan naar de verschillende componenten van mediawijsheid.

In de nota wordt terecht verwezen naar beeldgeletterdheid of naar het gebruik van games. De heer Tommelein verwijst nogmaals naar zijn eerder genoemde voorstel voor resolutie waarin de vraag voor aandacht voor sociale netwerksites is opgenomen. Hij wil weten hoe het game Re:pest wordt onthaald in het onderwijs. In welke mate wordt het gebruikt? Er bestaan al vakoverschrijdende eindtermen voor het secundair onderwijs. Het lager onderwijs mag echter niet ontbreken. Steeds vroeger worden de kinderen geconfronteerd met het gebruik van allerlei media. De kinderen leren steeds sneller technische vaardigheden. Waarom zouden we dan wachten om hen de netiquette of netattitude bij te brengen?

De heer Tommelein las dat een expertgroep aan het werk is of zal gaan om de thematiek van beeldgeletterdheid uit te diepen en de nood aan verankering in het onderwijscurriculum te beargumenteren. Op basis daarvan zullen nieuwe eindtermen ontwikkeld worden. Dit moet voor alle componenten gelden. Hij mist hier opnieuw een timing. Wanneer moet er een resultaat zijn? Wanneer wordt er in nieuwe eindtermen voor secundair en lager onderwijs voorzien? Wat is de planning?

De aandacht moet uiteraard ook gaan naar degelijke opleidingen voor de opleiders. Bij de bespreking van de beleidsbrief Media heeft de heer Tommelein dit ook al vermeld. De kinderen zijn digital natives die vaak meer kennen van nieuwe media dan hun leerkrachten, die digital immigrants zijn. Het zal tien jaar duren vooraleer de eerste generatie digital natives volwassen zijn. Hoeveel technische vaardigheden kinderen en jongeren ook hebben, hun kritisch vermogen, hun attitude, het inschatten van gevaren en opportuniteiten moet van bovenaf worden aangescherpt. In het kader van de hoorzittingen in de commissie voor Onderwijs over de lerarenloopbaan wijst hij op de nood om mediawijsheid op een moderne en volwassen manier in de opleiding op te nemen. Dit geldt ook voor bij- en nascholing. Hij heeft er begrip voor dat leraren dit als een bijkomende taak zullen zien. Het is iets waarvoor ze niet werden opgeleid, maar waar niet aan te ontkomen valt. Het opnemen van dit onderwerp in het loopbaandebat is een absolute must.

De conceptnota wijst op de nood aan basisinfrastructuur in de scholen. Het akkoord met Telenet over gunstarieven is een heel positieve zaak. Toch zal men over onvoldoende middelen beschikken. Wordt er een apart budget voorzien voor ICT-infrastructuur in de scholen?

De conceptnota handelt ook over een innovatief totaalconcept 'De school voor de toekomst'. Dit is een mooi idee, maar is dit realistisch en haalbaar? Wat is de timing?

Kan er nu al informatie gegeven worden over de vooropgestelde overeenkomst voor het gebruik van archiefmateriaal voor mediawijsheidsprojecten? Is deze overeenkomst er al? Zo ja, wat houdt dit in? Zo niet, wanneer moet ze operationeel zijn?

Er is ook een verwijzing naar een algemene website over mediawijsheid om kennis hieromtrent te ontsluiten. Als men www.mediawijsheid.be intikt, komt men op de website van INgeBEELD terecht. Is dit de bedoeling of wordt er nog een aparte website opgericht?

Voor veiligheid en privacy rond netwerksites duidt de conceptnota op sensibiliseringsacties. De kennis en de informatie van Child Focus moet meer in de verf worden gezet. De heer Tommelein kijkt uit naar de resultaten van het EMSOC-onderzoek. In november 2012 werd de 'For your eyes only'-conferentie gehouden waar privacy en sociale media op de agenda stonden. Een belangrijk spanningsveld is wie verantwoordelijk is voor de privacy, de gebruiker of de aanbieder van de netwerken. In hoeverre moet de technologie worden aangepast? Als liberaal vindt hij dit een noodzakelijk en boeiend debat. Hij wil niet in een big brothermaatschappij leven. Op Europees vlak is er een ontwerpverordening. Wanneer verwacht men de resultaten van het EMSOC-onderzoek?

Het concept mediawijsheid is een belangrijk gegeven. De kerntaak van politici bestaat er in de burgers voldoende competenties bij te brengen om zich als kritische burgers in deze sterk geglobaliseerde en gedemocratiseerde informatiemaatschappij te bewegen. Onderwijs is en blijft hiervoor een belangrijk aandachtspunt. De heer Tommelein hoopt dat de conceptnota snel in concrete acties wordt omgezet.

De fractie van mevrouw *Sabine Poleyn* is blij met de overzichtelijke en beleidsdomeinoverschrijdende nota. Zij betreurt dat de IST-onderzoeken over gaming en cyberpesten niet opgenomen zijn, maar is wel tevreden dat kritische omgang met media opgenomen is in de definitie en hoopt dat dit het hoofddoel blijft.

Zal het Kenniscentrum onderzoek doen naar het gebruik van ICT als didactisch middel? Niet alleen de mogelijke leerwinst maar ook de sociale, financiële en gezondheidsaspecten bieden daartoe kansen. Wat het hoger onderwijs betreft, informeert mevrouw Poleyn naar het veiligheidsbeleid ter bescherming van de kennis. Zij vraagt de minister van Onderwijs om rekening te houden met de bedenkingen van de Vlor over de herziening van de vakoverschrijdende eindtermen.

Verder peilt mevrouw Poleyn naar het budget infrastructuur 2008-2012. Is er in de DBFM-projecten naast die voor passiefbouw ook aandacht voor digitale leeromgevingen? Het lid mist een verwijzing naar het STEM-actieplan. Ook mensen met een functiebeperking had men, in het licht van de leerzorg, duidelijker in het plan kunnen opnemen. Mevrouw Poleyn vraagt of de resultaten van de projecten van het Gamefonds gratis ter beschikking zijn. Is er nu al overleg tussen de onderwijspartners en de VRT over de educatieve rol van de omroep? In het trainen van de trainer, is niet alleen een kritische houding blijvend belangrijk, maar moet ook informeel leren een duidelijkere plaats krijgen. Tot slot pleit ze ervoor om bij kwetsbare jongeren niet alleen aandacht te hebben voor de toegang tot de infrastructuur maar ook voor de maatschappelijke positie, en voor een kritische omgang met stereotypering in het algemeen.

De heer *Veli Yüksel* informeert naar wie de – nuttige en relevante – veldtekening uitvoert en wanneer deze klaar zal zijn. Werden de ambtenaren voor de coördinatie van mediawijsheid in de administratie reeds aangewezen? Het Kenniscentrum acht hij erg belangrijk, maar hij vreest tegelijk dat het te veel opdrachten tegelijk krijgt van de minister. Zijn fractie waardeert wel de netwerking van iMinds met bestaande organisaties uit onder andere de jeugdsector.

Vervolgens peilt de heer Yüksel naar de stand van zaken in het door de minister aangekondigde educatieve traject voor reclamewijsheid, waarmee minister Lieten reageerde op de resultaten van het onderzoek door de Gentse en Antwerpse universiteiten. Welke initiatieven komen er om de sector aan te moedigen tot ethisch adverteren? Volstaan educatie en bewustmaking of komen er ook wetgevende initiatieven om verborgen reclame aan banden te leggen?

Hoe reageren de ministers op de vraag van de SARC om niet alleen volledig te zijn maar ook prioriteiten en een tijdschema vast te leggen? Wat denken zij, in het licht van de nakende defederalisering van de filmkeuring, over de uitbreiding ervan tot een omvattende kijkwijzer?

De heer *Jurgen Verstrepen* noemt de conceptnota een stap in de goede richting. Beleidsoverschrijdende samenwerking is inderdaad nodig, maar is wat voorligst voldoende en gaat het snel genoeg? In elk geval moet men dit op lange termijn bekijken en is een inhaalbeweging nodig tegenover het buitenland. Hij betreurt in dat verband dat scholen vaak niet mee zijn met de ontwikkelingen en geeft recente incidenten met ontsporingen in de sociale media als voorbeeld. In Vlaanderen is daar te weinig studiemateriaal over voorhanden. Een snelle uitvoering van de conceptnota zou al kunnen helpen.

Vaak focust men ten onrechte op het dichten van de digitale kloof, terwijl men jongeren op dat vlak juist niets te leren heeft. Dat soort opvoeding is alleen nodig voor mensen van de analoge generatie. De heer Verstrepen vreest dat het infrastructuurbudget de achilleshiel zal blijken van de hele onderneming, zeker gezien de snelle evolutie.

Hoe staan de ministers tegenover de opmerking van de Vlor om verbanden te leggen met andere departementen en beleidsdomeinen als jeugd- en volwassenenwerk, socioculturele verenigingen, wetenschapsbeleid en cultuur? Wat is de precieze taakverdeling tussen het Steunpunt Media en het Kenniscentrum Mediawijsheid? Wie staan zij ten dienste? Werd de timing van de rondetafels gehaald? Is 2013 haalbaar? Is een en ander realiseerbaar in deze budgettaire tijden? De heer Verstrepen mist ook een beetje het zicht op lange termijn.

De spreker onderstreept het belang van de rol van de ouders. Ouders zijn vaak niet op de hoogte van de gevaren van de digitale wereld waarin hun kinderen vertoeven. Oudercomités vindt hij dan ook relevante partners.

Games zijn spijtig genoeg nog geen standaardonderdeel van onderwijsmethodes. Hoe komt dat? Verder leest de heer Verstrepen in de conceptnota weinig over culturele verschillen in het mediagebruik in Vlaanderen. Hij betreurt dan ook dat de religieuze actoren ontbreken in het netwerk van het Kenniscentrum Mediawijsheid. De spreker peilt naar de resultaten van het VRT-project rond veilig chatten voor kinderen. Wat bedoelt de nota concreet met de e-portfolio? Wat is het budgettaire effect van de digitalisering van 'Kranten in de Klas'?

De fractie van de heer *Kris Van Dijck* vindt de conceptnota zeer lovenswaardig. Hij noemt de recente ontwikkelingen omvattender dan de uitvinding van de boekdrukkunst. Daarbij gaat het niet alleen om de passieve maar ook om de actieve omgang met media. Wat het eerste betreft, vraagt hij aandacht voor de senioren. Men moet accepteren dat niet iedereen mee is. Een offlinealternatief moet blijven aangeboden worden voor alle informatie.

Het onderwijs kan dit niet alleen aan. Ouders blijven de eerste opvoeders. Ze krijgen dan ook terecht aandacht in de conceptnota. In verband met het transversale verhaal, waarschuwt de heer Van Dijck dat het delen van verantwoordelijkheid niet mag leiden tot het niet nemen ervan. De conceptnota mag geen eindpunt zijn, iemand moet de leiding nemen. Verder vraagt hij ook blijvende aandacht voor correct taalgebruik. Wat is, tot slot, het doel van het EMSOC-onderzoek en welke regulerende initiatieven zijn in Vlaanderen haalbaar ten opzichte van de internationale sociale netwerken?

De heer *Wilfried Vandaele* acht het belangrijk dat jongeren leren hoe media werken, zowel om ze te hanteren als om er kritisch mee te kunnen omgaan. Door de versnellende evolutie zal dat werk nooit af zijn. Hoe ziet de minister het vervolgtraject na 2014, ook financieel? Is iMinds voldoende uitgerust voor zijn taak? Hij gunt het reeds fel bevroegde

onderwijs de nodige tijd om een en ander uit te werken. Kan de commissie tot slot kennis nemen van de onderzoeksresultaten over kinderen en reclame?

De heer *Jo De Ro* erkent dat de samenwerking van twee departementen concrete resultaten oplevert. Wat is de timing in de gezamenlijke aanpak van de federale en de Vlaamse overheid inzake het dichten van de digitale kloof? Leidt de overname van de lerarenvorming door de pedagogische begeleidingsdiensten tot een groter aantal opleidingen? Hij waardeert de inspanningen van de minister om de VRT te bewegen tot ontsluiting van zijn archief voor educatieve doeleinden, maar vangt tegelijk de vrees op dat de vertraging in de oprichting van VIAA de ontsluiting niet bevordert en dat zelfs de interne digitalisering door budgettaire problemen vertraagd wordt. Hoe snel vordert de omzetting van de nieuwe eindtermen in leerplannen en -middelen? Kan de digitalisering van 'Kranten in de Klas' versneld worden met het oog op het milieu en het budget? Zijn er garanties dat minder goede samenwerking met belendende bevoegdheidsdomeinen in de toekomst niet voor problemen zorgt?

De heer *Philippe De Coene*, voorzitter, pleit ervoor om in de zoektocht naar succes en kritische massa ook het lokale niveau als partner te zien. Na jaren van investering in kennismaking met hard- en software komt het er nu op aan informatie juist te leren gebruiken, en kennis op te doen over privacy of elektronisch handel drijven. Zijn daar middelen voor beschikbaar? Hij merkt op dat digitale communicatie de mensen niet alleen isoleert, maar ook samenbrengt.

3. Antwoorden van de ministers Lieten en Smet op de gestelde vragen

Minister *Ingrid Lieten* antwoordt dat delen van het EMSOC-onderzoek al opgeleverd zijn. De resultaten zijn consulteerbaar op hun website. Een en ander wordt mee opgenomen door het Kenniscentrum, maar ook de thema's die mevrouw Poleyn suggereerde zijn mogelijk. De minister legt uit dat het Kenniscentrum Mediawijsheid praktijkgericht werkt, in overleg met de partners en op korte termijn, terwijl het Steunpunt Media wetenschappelijk onderzoek doet op lange termijn.

Wat de games betreft, zorgt de Vlaamse overheid voor incentives zonder de volledige productiekosten te vergoeden. Zij zijn dan ook niet geheel gratis, maar de kostprijs is wel lager. Voor de serious games wordt samengewerkt met educatieve uitgeverijen.

Ook de onderzoeksresultaten over reclamewijsheid bij kinderen en jongeren staan op de website van het departement. De voortzetting van de werkzaamheden rond dit thema, in samenwerking met verschillende partners, is een opdracht van het Kenniscentrum. Overleg met de Raad voor de Reclame en de JEP is gepland. De minister geeft de sector nu eerst de ruimte zichzelf te reguleren en de JEP verzekerde haar alvast rekening te zullen houden met de studieresultaten.

De aandacht voor STEM neemt minister Lieten zeker mee. Ze bevestigt dat er overleg is tussen de onderwijswereld en de VRT. De acties rond beeldvorming en diversiteit zijn zowel gericht op mediamakers als op mensen in armoede zelf. Een concreet resultaat van haar oproep was bijvoorbeeld het laagdrempelige programma 'Mijn thuis onder de loep' van de VMMA. Dit programma toont aan kinderen het dagelijks leven van gezinnen, met bijvoorbeeld twee geadopteerde meisjes. Op die manier doorbreekt men clichés. De minister wil mediahuizen stimuleren om dergelijke programma's in hun aanbod op te nemen.

De minister belooft de veldtekening te bezorgen. Het Kenniscentrum heeft tot opdracht verdere samenwerking en kennisuitwisseling te organiseren.

De organisatie van de filmkeuring is niet eenvoudig, gezien zij zich op het snijvlak van individuele vrijheid en jeugdbescherming afspeelt, maar zij komt in elk geval in het groenboek dat de Vlaamse Regering voorbereidt over de staatshervorming. Ook het debat over een eventuele Kijkwijzer kan mede een opdracht zijn voor het Kenniscentrum.

Wat de permanente evolutie en de deelname van partners als de lokale besturen betreft, wijst minister Lieten op de rondetafels die het Kenniscentrum gaat organiseren. De huidige financiering van het centrum loopt voor de komende twee jaar. De continuering na 2014 is een uitdaging voor de volgende regering.

Minister Lieten denkt niet dat iMinds te veel hooi op zijn vork neemt, gezien het Kenniscentrum een koepel, netwerkorganisatie of consortium is waarin verschillende partners samenwerken. Ook ten aanzien van het VIAA werkt iMinds als koepel samen met partners, zoals de Waalse Krook of projecten als Archipel en INgeBEELD.

De partners in ‘Kranten in de Klas’ zijn er niet voor om de materiële krant meteen volledig overboord te gooien. De uitgeverijen zijn nog aan het experimenteren met nieuwe inkomstenmodellen. Er werd wel al afgesproken met hen om 20.000 digitale pakketten ter beschikking te stellen van de scholen.

Ondertussen heeft minister Lieten samen met minister Smet bijna 7 miljoen euro vrijgemaakt voor de verschillende doelstellingen. Als voorbeelden geeft ze de bedragen voor de oprichting van het Kenniscentrum: telkens 450.000 euro in 2012 en in 2013, terwijl voor de projecten in het kader van de stimuleringsregeling 650.000 euro is uitgetrokken tot december 2013. Verder noemt ze 195.000 euro voor het Steunpunt, 35.000 euro voor de jongerenmediadag, 400.000 euro voor lerarenvorming, 750.000 euro voor het Gamefonds, middelen voor de school van de toekomst, ‘Kranten in de Klas’, de educatieve portaalsite (meer dan 800.000 euro), 65.000 euro voor genuanceerde beeldvorming en e-inclusie, en 45.000 euro voor het sensibiliseren van opvoeders.

Minister *Pascal Smet* bevestigt het totale uitvoeringsbudget en de gelijke verdeling over beide ministers. Hij verkiest een opvolgingsrapport op het einde van de legislatuur boven een timing per actie. Voor zichzelf beschikken de ministers wel over een boordtabel.

Voor de digitale infrastructuur wordt in het kader van de scholenbouw – die ondanks de crisis volop doorgaat – geen extra budget uitgetrokken, omdat zij deel uitmaakt van de totale werkingsmiddelen, die de scholen verschillend besteden. Het ministerie ondersteunt onder andere door raamovereenkomsten met Telenet en Microsoft.

De ‘School van de toekomst’ zit in de eindfase van de toewijzing. Minister Smet gaat ervan uit dat wat voorligt, wordt meegenomen in de projectdefinitie. Hij erkent dat ouders de eerste verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en dat scholen ondersteunen. De minister waarschuwt op basis van onderzoek voor de overschatting van de informaticakennis van jongeren. Het beroepscompetentieprofiel van leraren moet tegen de zomer klaar zijn evenals de evaluatie van de lerarenopleiding. De minister onderstreept dat de overheid in het kader van de vrijheid van onderwijs alleen algemene competenties vastlegt, terwijl de hogescholen de rest invullen samen met de afnemers. Hij erkent dat niet veel leraren opleidingen volgen maar ook dat is een verantwoordelijkheid van de scholen. Hij werkt wel aan een verplichte nascholing in het kader van het loopbaanpact. Bestuurlijke schaalvergroting zal de organisatie daarvan vergemakkelijken.

Het probleem van het eigenaarschap van vakoverschrijdende eindtermen wordt aangepakt in de hervorming van het secundair onderwijs. Er loopt een project om in te schatten hoe beeldgeletterdheid kan ingepast worden in het basisonderwijs. De veiligheid van data-beheer is een verantwoordelijkheid van de universiteiten zelf.

Minister Smet verzekert dat het wel degelijk de bedoeling is om alle acties uit de concept-nota op te starten. Ze lopen over meerdere jaren. Tot slot attendeert hij erop dat scholen op grond van de vrijheid van onderwijs zelf bepalen hoe ze lesgeven. Daartoe behoort het gebruik van informatica als onderwijsmiddel. De minister kan niet beletten dat morgen een school begint met een informaticavrij pedagogisch project, ook al is hij daar zelf geen voorstander van. Met zijn beleid kan hij alleen ondersteunen en stimuleren. Net daarom heeft hij de Vlor gevraagd een digitale strategie uit te werken, die verder gaat dan het downloaden van handboeken in de vorm van pdf-bestanden en het gebruik van gadgets. Hij wijst erop dat ook buitenlandse onderwijsverstrekkers en uitgevers nog niet ver staan in de ontwikkeling van een dergelijke strategie, in weerwil van de onstuitbare digitale evolutie. Net daarom investeert hij heel sterk in de ondersteuning via het departement en het bevoegde agentschap.

De heer *Jurgen Verstrepen* vraagt of er materiaal beschikbaar is over de digitalisering van het onderwijs. Niet alle scholen investeren daar even veel in, stelt hij vast. Is er echt geen middel om het gebruik van digitale instrumenten te veralgemenen?

Minister *Pascal Smet* antwoordt dat hij kan stimuleren en ondersteunen, maar ook de ouders kunnen invloed uitoefenen via de participatieorganen. De ICT-monitor wordt tegen september 2013 geactualiseerd. Dat de Vlor de ontwikkeling van de digitale strategie heeft opgenomen, toont aan dat het de goede kant op gaat. Anderzijds ontkent de minister niet dat men ermee worstelt, maar dat is ook in andere landen het geval. Het kleine Vlaanderen zou volgens hem een voortrekkersrol kunnen spelen, ook wat partnerschap met grote bedrijven als Apple of Google betreft.

Philippe DE COENE,
voorzitter

Sabine POLEYN
Bart TOMMELEIN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media
DBFM	Design Build Finance Maintain
EMSOC	User Empowerment in a Social Media Culture
IBBT	Interdisciplinair Instituut voor Breedbandtechnologie (nu iMinds)
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IST	Instituut Samenleving en Technologie
JEP	Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame
KBS	Koning Boudewijn Stichting
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
STEM	Science Technology Engineering Mathematics
VIAA	Vlaams Instituut voor de digitale Archivering en de ontsluiting van het Audio-visueel Erfgoed
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VMMa	Vlaamse Media Maatschappij
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie